

Vliv judikatury na české vnitrostátní a mezinárodní rozhodčí řízení

Abstrakt a klíčová slova v českém jazyce

Rozhodčí řízení představuje vedle civilního soudního řízení jeden ze způsobů řešení majetkových sporů v soukromoprávních poměrech. Rozhodčí řízení má za sebou dlouhou dobu existence. Na našem území existovalo již za vlády Karla IV. Mezi uznávané rozhodce patřili dva významní jihočeští rybníkáři Jakub Krčín a Štěpánek Netolický.

K významnému rozvoji rozhodčího řízení došlo po roce 1949, kdy byl v květnu 1949 zřízen stálý rozhodčí soud Rozhodčí soud při Československé obchodní komoře, který existuje dodnes pod názvem Rozhodčí soud při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky.

Právní úprava rozhodčího řízení doznávala změn. K zásadní změně došlo v roce 1964, kdy nabyt účinnosti zákon č. 98/1963 Sb., o rozhodčím řízení v mezinárodním obchodním styku a o výkonu rozhodčích nálezů, který připustil rozhodčí řízení jen ve vztazích z mezinárodního obchodního styku a jen právníckými osobami, tehdy podniky zahraničního obchodu.

K zásadní změně pak došlo od 1. 1. 2015, kdy nabyt účinnosti zákon č. 216/2014 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, který podstatně rozhodčí řízení liberalizoval a připustil i ve vztazích mezi fyzickými osobami a ve vztazích čistě vnitrostátních. Rozhodčí řízení tak našlo široké uplatnění.

Některé subjekty z oblasti nebankovních poskytovatelů půjček soukromým osobám začaly rozhodčí řízení zneužívat ve svůj prospěch, objevovaly se excesy, které vyústily jednak v rušení rozhodčích nálezů obecnými soudy, jednak k vyloučení spotřebitelských sporů z rozhodčího řízení vůbec od 1. 12. 2016. Rozhodčí řízení v současné době nemá dobrou pověst a počet rozhodovaných sporů se snižuje.

Disertační práce je věnována problematice judikatury Ústavního soudu, Nejvyššího soudu a Rozhodčího soudu a jejího vlivu na rozhodčí řízení tuzemské i zahraniční. Cílem disertační práce je posouzení vlivu judikatury jak na změny právní úpravy rozhodčího řízení, tak i na praxi samotného rozhodčího řízení, a vytvoření teoretické práce pro další

zkoumání dané problematiky či pro legislativní práce pro případnou změnu tuzemské právní úpravy rozhodčího řízení.

Při tvorbě disertační práce byly použity vědecké metody zkoumání, a to analýza, syntéza, dedukce a komparativní metoda.

Autorka si stanovila čtyři hypotézy – první: Judikatura Ústavního soudu České republiky a Nejvyššího soudu České republiky dotváří právo rozhodčího řízení a působí pozitivně na realizaci rozhodčího řízení v České republice. Druhá: Právní úprava arbitrability a rozhodčí smlouvy v České republice odpovídá světovým trendům. Třetí: Rozhodování spotřebitelských sporů v rozhodčím řízení vedlo k legislativnímu zákazu spotřebitelského rozhodčího řízení vůbec. Čtvrtá: Judikatura Rozhodčího soudu o jeho pravomoci je v souladu se zákonným rámcem stanoveným ZRŘ.

Vzhledem k rozsahu disertační práce byla pozornost zaměřena na vybrané otázky rozhodčího řízení: zhodnocení stavu rozhodčího řízení v České republice, vztahu soudního a rozhodčího řízení, vztahu insolvenčního a rozhodčího řízení, právní povaze rozhodčího řízení, arbitrability a pravomoci rozhodců, rozhodčí smlouvě, osobě rozhodce a přezkumu rozhodnutí rozhodců.

Autorka disponoval k řešení všech vybraných otázek dostatek judikatury, která různým způsobem dotvářela současnou právní úpravu rozhodčího řízení a praxi rozhodčího řízení. Některé judikáty však vyvolaly nesouhlasné reakce odborné veřejnosti, jako bylo rozhodnutí o smluvní povaze rozhodčího řízení, poučovací povinnosti rozhodců či věcnému přezkumu přezkumu rozhodčích nálezů v rozhodčím řízení.

Pokud jde o potvrzení či nepotvrzení stanovených hypotéz, tak v průběhu psaní disertační práce se autorka domnívá, že třetí a čtvrtá hypotéza se potvrdily, první hypotéza a druhá hypotéza se potvrdily částečně.

De lege ferenda autorka doporučuje umožnit cizincům rozhodovat jako rozhodci vnitrostátní spory a umožnit rozhodcům ve výjimečných případech nařizovat předběžná opatření.

Autorka se domnívá, že rozhodčí řízení v České republice si samo musí získat důvěru, zejména transparentní činností rozhodců v průběhu celého rozhodčího řízení, protože důvěra od státních orgánů a politiků nestačí.

Klíčová slova: arbitrabilita, judikatura, rozhodce, rozhodčí řízení, soudní řízení